

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВНП(О)-гэй Обинной,
БНАССР-эй Вөрхөөно Советей
ба ВНП(О)-гэй Улам-Удн
Гермоней Аргн

№ 129 (3941) 1942 оной июнынь 2, вторник СЭН 15 МҮНГЭН

„Партийна организацинуудай урда мүнөө үедэ байгаа гол шу- хала зорилгонь гэхэдэ фронтдоо туһа хүргэхэ бодото зорилгонууды бэелүүлэхэ хэрэгтэ зориулагдаһан бүхэарадай мурьсөөе орой- лон ударидаса ябадал байна“.
(„Правда“).

Дайлалдажа байгаа Арми

Зураг дээрэ: Командованин түлөөлэгшэ бригадна комиссар Литвинов гэгтгэ легендарна подполковецин хубуун-майор Александр Васильевич Чапаева Улаан Тугай орден баруулжа байна.
В. Арешевэй фото (ТАСС-эй фототехнико).

КОЛХОЗ БҮХЭН НЭМЭЛТЭ ТАРИЛГА ХЭХЭ ЁБОТОЙ

Тарва талхан гэштэ бүү зэбсэг ба һомо хэрэгсэлдэ адын фронтдо шууд хэрэгтэй байһан тула талхан талхан агуур хэрэгсэл нүхэр Сталин ба болон бүү эрэгтэй ба эмэгтэй колхознууды өөһдынөө тарвахан дээр өсөө сүлжэе мэдэһэнээр амалдаа урлаглан байна. Энэ жэлдэ үндэр өгэ ургаса абхын түлөө бин бүхь түлөө шидаса үедэ гэгээн патриотиска хүсэлтэйгээр мүнөө хабар манай республиканы олонжанган колхознууд улаан малтайгаа абхынүй, бүтээхэ өгөһөнөөр хүлээнэргэжэ байна.

Байһа орой март һара соо болоһон Москово областан хүлөө илгээгүдэй комиссоны ороондондоо секретарьларай зүблөөн дээр нүхэр Михаил Иванович Калинин итгэхэ хэлэ һон: „Ийнэ ушарһаа тааларта хоёр год өгэ халамтайр дүтээ. Нэгэ-дөшөө — өсөө тарха кооператив — тоо баян ургаса тулаха. Эдэ тааларһаа бөөрүгэ хэрэгтэ таамагтайр, үнэ, дө оронодо үлгэе уламга туйлалтайр, фронтдо туйлалтайр ябадала хабалалтайр, фашистай тээсгэ хэрэгтэ тоо абиһагтэйр хабалалтайр болохо байһат“. Эдэ үгэнтэ халаа гавсаган комиссо- лондоо бөлгө, харин бүхь газарта агууртайр ороондоо хүлэ- мэрлэһэнээр, бүхь колхознуудта хабалалта ушартай.

Манай республикн колхозууд байдала шүү ороондоо культурануудай эргэн тарважэ дүт- гээдэй. Тавар оройн культурануудай ба ороондоо тарвага хэхэ газарта агууртайр зуура, шпеш- аль ба яригана талха түлөөм- ртэ зоогсолгоүй. Мүнөө үедэ олонжангар артельнууд төлөө тар- рилга хэхэ байна.

Эхэ оройн оборонн фонддо зориулжа ба фашистга дараг- талаа сүлжээлэһэн советска найошуудай ажалшадта туйлахын тулаа түлөөгө гадуур тарвага хэхэ түлэ туйлахы колхознуудай патриотиска хүсэлтэ манай эвхэн колхознууд байрла- лаа үнэн эргэһэнээр байһан хэ- лэн мэнгээн гектар нэмжэ тари- ха галта шийлэһэн байһа юм. Эгэ- тэйн аймгай бүхь колхозууд болоһон сүлжээлэ дээр кубан- ска колхознуудай үлжээлэ ман- жон дүтээлгэ артель бүхэн ар- тель — харин гектар нэмжэ тари- хн, тэрэһэн абхан ургасаа оборо- нын фонддо ба сүлжээлэһэн районнуудай ажалшадта туйлахы хэрэгтэ зориулжа гэгэ шийлгэбэ.

Красноярка хизарай, Высел- ково районий Н. Р. Крусская- гай парвэжэ артелинь членгэ өөһдынөө бөлгө соо шийжэ бө- шөөн байна гэбэл: „Советскэ Союз ба Красноярка хизарай эрэгтэй ба эмэгтэй бүхь колхоз- нуудууд! Манай үлжээлэ хэрэгтэ үлжээлэ урлагланай. Фашистскэ эвхэлгээлэ сүлжээлэһэн кол-

Советскэ Союз дотор

ТҮСЭБНӨ УЛҮҮЛЭН БҮТЭЭГЭЭН ТАНКНУУДАЙ КОЛОННО

Уралдаху танк байгуулгын энск заводто Бурят-Монгол АССР-эй ажалшадтай делегаци эрээ. Тус делегаци болбол Бурят-Монгол оройн ажалшадтай суглуулган зөөрөө энэ заводой түсэбнөө үлүүлэн бүтээһэн дайшалхы машинууды худалдан абажа, Улаан Армидаа бэлэг болгон үгөө.

ПРОФЕССОР Б. П. ТОКИНОЙ ОЛЛГО

Хэршээн шэнэ һонгино ба чесногно илгаран гаража байдаг, мүнөө химическэ бэвэгнээ талаар үшөө мэдэгдээгүй нэгэ зүйл болбол бактери ба бүр- нууды алааг гэгжэ Томско университетэй профессор Б. П. Токин гэгшэ олоһон байна. Энэ бак- терикууды алааг зүйл болбол эдэртэй шарх- нууды түргөөр эдэгдэдэг. Шэнэ һонгино ба чесно- гоор хэһэн кашы ууралда уушханай ханяаданай хорхойё 5 минута соо удаа хаа үхэхэдэг байна.

ТАНКНУУДЫ ХАБАРГА ТҮРГЭДӨӨ

Сталинградскэ тракторна заводто танкнууды хабарха ябадал май һара соо 9 процент түр- гэдөө. Энэнь хадаа тус заводой Бүхэсоюзна мурь- сөөдэ ороходо абхан урлагһаа нилээдгүй дээгүүр боло.

ХАЛААН СОО 60 ГАРАН НОРМО

Кузнецкэ металлургическа заводой электромон- тно цехтэ худалмэрилдэг стахановец Ромашко гэгшэ деталууды хэбтэ сохиходоо халаан соо- гоо 60 нормо гүйсэхөө.

Харьковска зүгтэ болоһон байлдаанууд тухай

Ростовско фронтн уча- стогуудай нэгэндэ немец- ко-фашистска сэрэгүүдэй нилээд ехэ довтолго хэхөөр байһан тухай немецкэ ко- мандованин түсэбүүд тээ- сөгөн хаяхан Советскэ главна командованида мэд- дэгдэһэн байгаа. Немецкэ командовани болбол фронт- нын энэ участок дээрэ ялган сэрэгүүдэйнгөө 30 шахуу дивизи, 6 танкова артиллери ба нилээд олон гэжэ хэлэмээр болоо. Эдэ байлдаануудай үедэ немецко-фашистска сэрэгүүд сохилтэ буруу хүргэхэ ба бөөе харгыл- доулхын тулаа Советскэ командовани болбол Харь- ковска зүгтэ довтолго хэхэ өхилөө һон. Тинхэдэ Харьков городы эзлэхэ гэгээн ябадал Командова-

нимнай түсэбүүд соо ороо- гүй байгаа. Фронтн тус участок дээрэ хоёр неделин тур- ша соо аяхабтар хатуу шанга байлдаанууд боло- лон байна. Мүнөө, байл- даануудай эсэстэ хүржэ ябахэ үедэ, немецко-фа- шистска сэрэгүүдэй сох- илты буруу хүргэхэ ба бөөе харгылдоулжэ гэгээн Советскэ командованин гол зорилго гүйсэхэдгөө гэжэ хэлэмээр болоо. Эдэ байлдаануудай үедэ немецко-фашистска сэрэгүүд 90.000-һаа үсөөн башэ сол- дат ба офицерэ алуулжа ба плендэ абхуулжа, 540 танкаа, 1.511-һаа үсөөн башэ үхэр буугаа, 200 шахуу самоледоо гэгээ. Эдэ байлдаануудай үедэ ма- най сэрэгүүд 5.000 шахуу

хүнөө алуулжа, 70.000 хү- нөө нураггүйгөөр алдажа, 300 танкаа, 832 үхэр буугаа ба 124 самоледоо гэгээ. Немецкэ армин коман- довани болбол Харьковай дэргэдэ болоһон байлда- нуудта ехэхэн илалта туй- ланан хэбэртэйгөөр мэдэ- сэхэ зуураа плендэ абта- бан советскэ солдатуудай ба үгы хэгдэһэн советскэ техникын тухайда ой ухаанда орошогүй ехэ тоонууды дурсаха юм. Эдэ шал худалнуудайн хароуда бидэнэр болбол үшөө нэгэ хэдэн нимшүү немецкэ „илалтануудай“ болоо һаа немецко-фашист- ска арми болбол шуһаа адлажа эвсэһэн дууһаа гэжэл хэлэхэ байнабли. **СОВИНФОРМБЮРО.**

Сталинойнгаа приказые гүйсэхэдэ!

Бурят-Монгол АССР-эй ажалшадта ба Баруун-Хойто фронтн бүхь боец, командир ба политхүдэлмэрилэгшэдтэ

ДАРИШАЛХЫ ХАНИ НҮХЭД!

Бурят-Монгол республикн ажалшадтай делегаци хаяган манай частыда Улаан тугые баруулаа. Улаан Армидэ манай ардай аяхабтар Дүрэтэй байһаншэ харуулан бүдэ болгон, тон дөө худалмэрилдэг болгон тэрэ тугые хүлээн абаабди. Энэ Улаан туг болбол дайшалхы шэнэ шэнэ илгээлгээ туйлахар бидэһэн зоригчуула. — Советскэ сэрэгтэй нэрэ түрөе унгалдаггүйди, Фашистска бүүр булайнуулаа бидэһэнэр сүлжээлэһэн газар дайда дээрэ гитлеровскэ зөлгүү- лэй бүүр хүлүүд хэрэгсэлдэ олоһон гэгшээтэй, байһан болбол манай ара талааа нэгэһэнэеэ гэрэ- жэ шангагүй, Москва баатардай, сугарай ябадал болбол дайсангүй хэхэһе бүүдө хүсэтэй байгаа һаа манай част соо отгоһон тээгдөөгүй. Манай бөөрүүд гэрэһэн байһан тулааа үлжээлэ өтгөһөн байһанууд, гашмалшэ тээгэргэ сугарингүйгөөр аян һааа үнэн туласалаха гэжэ оролодог юм. Байһан болоһон байлдаануудай үедэ командир Кре- лян ба Ломановай бөөрүүд дайсанай гадуур дош- лон контрагтануудта харюу сохилтонууды хэхэ- лэ үлжээлгөү тээгөһөнээр ба баатар зүрхтэйгөөр тулалдажа өөһдынгөө суургуула. Ломановай ахтар сууга бөөрүүд шэн сабылга командиргаа оройлтуулан ябаа, ахэ оронодо үржэе улангануулаа ваншавар гүйсэхэн, дайсанай нэгэһэншэ солда- дые ваншавар талиншүүгөөр байлдаанай газар дээрэ баатаруудай үлжээлэ үрхэһэн байна.

Манай част болбол 3 һара соо довтолго байдалууды алуулжа зүүдэ тоо байһаа бүүр- гаар башэ, харин сэлжээлэ шангаһараа дайла- дажа гитлеровскэ булматаршадтайр 50 шуурин газары сүлжээлэ, дайсанай 10.000 гаран солдат ба офицерэ эвсэһэн, 70 үхэр бүү, 100 гаран пулемет, 3 танк, 14 ракетшад, һомо хэрэгсэл ба хоёр хүнжэ хадгалалтайр 3 склад ба бөшөөгө аяхабтар ехэ сэрэгтэй хэрэгсэлшэ трофей болгон буйласта абхалан байна.

Нүхэд, Баруун-Хойто фронтн боец, командир ба политхүдэлмэрилэгшэд! Агууркэ Сталинойнгаа приказые гүйсэхэдэ, Бурят-Монголой ажалшадтай мурьсын бэлдэй эрхм снайпер Востриков, Саб- ченко, Утчин ба бусадтай шуудлан шөнгөөр пуле- метник Саворотовой пулемедоо шуудлан шөнгөөр өсөөлгөө бүү зэбсэгүүдэ шуудлаа! Эрихтөөр мэр- гээһэн бөөрүүдэй гэрэ байһан бүү зэбсэгүүдэй дай- санше лав үгы хэхэ шадха. Мэһэнэ жейтенгай Шмелев шөнгөөр байлдаа хэхэ мэргээлэе шуу- лаа! Нүхэр Шмелев болбол 25 тангшуудтайр хамта дайсанай хэдэн эрүн автоматшүүдтэй ту- лалдад, илэһэн байха юм.

Баруун-Хойто фронтн эрхм част гэжэ нэр- лүүлжэ ябахэ эрхэ олохын түлөө, гвардеецүүдэй үндэр дөөе вереварыгэ абажа ябахэ эрхтэй түлөө дайшалхы мурьсөөе шөнгөөр адиршэжэ дэлгэрүү- лэе. Вилнер болбол энэ мурьсөөдэ дооро дурса- даһан уланганууды бөөдэ дамба абхаһан гэбэл: 1. Довголын үндэр дөөе темпнууды туйлахы түлөө тэмсэхэ. Тоолооро башэ, харин шалаһири- раа дайладала. Сугарин тэрэһэн дайсанай бүеү гэхэн ябахэ тэлэнэй гүлжээлгөү уруу сү- мэрэн орохо ба тээһин бөлхэлэ, плендэ орохо дурагүй гитлеровецүүды хайра гангүйгөөр үгы хэхэ. 2. Тангшууд ба хэлгээ холбоогоо эрхм байһаар өмхилгөө сэрэгүүдэ тайлалтаргүйгөөр хүлэб- рилжэ ябадалы хангата. 3. Бүү зэбсэгүүдэ ба дайшалхы техникээ тон һайһаар шуудлаа, отгоһон адлангүйгөөр, гол дун- дан дайсанше сохито. Хюдаһан немецүүдэй, үгы хэгдэһэн ба булжажа абхалан дайсанай тех- никын, сүлжээлгэһэн город ба тосонуудай тоо- н уларһе үндэр бүри эвсэхэ сугарингүйгөөр олоно- руула.

Бурят-Монгол республикн ажалшан нүхэд! Бидэһэнээр дайшалхы мурьсөөе абуулан бүри олон бүү зэбсэгүүды, үшөө ехэ һомо хэрэгсэлүү- ды бүүгэжэ фронтдо абуулжа, бүри ехэ тарга талха, мяха тобо ба бусад продуктууды фронт- доо үгжэе байһы. Манай бөөрүүдэй энэ ороноо героическаар хамгаалжа байһан шөнгөөр үсэд нэр- түүгөөр ба баатар зүрхтэйгөөр фабрика ба за- воруудтаа, колхозон ба советской тариаланууд дээрэ, эмхи зургаа ба лабораториууд соогоо түлэ- мэрлэгчид.

Майн 30-ай үглөөнэй мэдээсэл

Майн 29-эй түршадэ Илюм-Барвенковскэ зүгтэ манай сэрэгүүд дайсанай танкнууд ба ялган сэрэгүүдтэй тэмсэһэн хам- сарлын байлдаанууды абуулжа. Фронтн бусад участоонуудта шуудлаа хубилагчууд болоогүй.

Илюм-Барвенковскэ зүгтэ манай танкнунууды хэхэ 12 немецкэ танк, 10 ехэ бүү, 28 пулемет ба 4 миномет үгы хэдэн байгаа. Дайсан болбол 300 солдат ба офицерэ алуулжа гэгээ.

Майн 28-да манай авиацион чөлөөтүүд фронтн элгэб участо- нууд дээрэ 15 немецкэ танк, сэрэгтэй аша тэлэн 100 авиационна, һомо хэрэгсэлтэй 35 морт гэрэ, полковой ба эсэнтэй 7 ехэ бүү, полковной пулеметно 10 ттр үгы хэдэн ба гэгшээлгөһөн талха, тү- мэр харын 2 эсэнтэй хэлэ бада сохило, һомо хэрэгсэлтэй 2 склад тэлээд, дайсанай 3 роты шахуу ялган сэрэгтэ тэрэн сохилон ба заримкы үгы хэдэн байна.

Политрутай орологшо Найта гэгшэ түрүтэй манай бүлэг авиационууд немецүүдэй эвсэһэн С. гэгшэ деревнидэ довтолго хэбэ. Автоматшүүд тус деревнидэ 50 тангшүү гитлеровецүүды үгы хэдэн байна.

Немецкэ авиаци майн 28-да Мур- манск горшодо довтолго хэхэ гэжэ олоер дэһэн хэлгэ. Голд тээшэ дайсанай зарим самолетууд сүлж- рэн ороо. Хаяһан бөөрүүдтэй залыв хубтар үлгэһэн байгаа. Гам- тал ба һандаргалтанууд болоогүй. Зенитэ артиллериан буулгалтаан ба манай ширетгэһэн үлгэһэн ябуулгар 6 немецкэ самолет унагагдба.

Баруун-Хойто фронтдо абуулжа хэхэ байһан буудалтын полын снайперүүд 745 немецкэ солдат ба офицерэ үгы хэхэ. Тэрэнь со- лон 102 гитлеровецынь снайпер- улаанармеец нүхэр Наманган, 47-өн жейтенгай Самочуров ба 30 гитлеровецынь улаанармеец Самжөөв үгы хэхэ.

Майн 29-эй түршадэ Илюм-Барвенковскэ зүгтэ манай сэрэгүүд дайсанай танкнууд ба ялган сэрэгүүдтэй тэмсэһэн хам- сарлын байлдаанууды абуулжа. Фронтн бусад участоонуудта шуудлаа хубилагчууд болоогүй.

«Манай инжын туйлай ехэ гэгшээлэ ороо, һайн һайн солда- луудай алууһан гү, ал эрөөгдэ- дууу бөөгэй болоһон байда» юм. Тэдэһэн ороноо сэрэгтэй һуруулан- гүй, дүй түршүүтэй реверант- нууды алуулжэ. Тэдэ шөнэ өрөгт- пед халаа фронт дээрэ мийд төөр- вара байһан аад, гэгшээ бусадаяа дутталалжа байда. Унгер-офи- дер Катнер, ефрейтор Бардлин, солдат Мих гэгшэд зөрөөн Хан- на-дөөр гараа буудал гэгшээ бу- сахын талһаа айтгээжэ ороно- лон байна. 1-хэн эсэдээр соо- хоо һанган 2 солдат болтуулжа.

Энскэ батальонной танклетнууд (Баруун-Хойто фронт) май һар- соо 16 немецкэ үхэр бүү, 17 ми- номет, 32 пулемет, 10 авиацион- на, шлагной автобус үгы хэдэн, 67 ДЗОТ бутла талһан байла. Танклетнуудай дайшалхы абуул- ганууды халһан дээрһээ дайсан болбол 300 гаран солдат ба офи- церэ алуулжа гэгээ.

Олохын солдатууд илалта туйла- хайн гэжэ отгоһон айтгээдэггүй. Германскэ гэжэ хэхэ нэгтэ айтгээжэ гэжэ тэлээр хөөрөмжэ ябадаг, —члжэ плендэ абхалан обер-ефрейтор Рудольф Розенбег гэгшэ дөөрбө.

Самовескэ областн районнуудай нэгэндэ, немецүүдэй ара та- лаа, абуулгана хэхэ байгаа гэгшэ В. С. хөөрэй партизанска отря- дуудай тангшууд болбол шөссө хар- ты дээгүүр 8 немецкэ танк ба

Илюм-Барвенковскэ зүгтэ манай танкнунууды хэхэ 12 немецкэ танк, 10 ехэ бүү, 28 пулемет ба 4 миномет үгы хэдэн байгаа. Дайсан болбол 300 солдат ба офицерэ алуулжа гэгээ.

